

7. *Apák és fiúk örök harca ez* (szintén folyóiratból), nem egészen helyes, mert az író nyilván nem *fiukkal* (Knaben), hanem *fiakkal* (Söhne) akarta szembeállítani az apákat, a régi nemzedéket az újjal. Miért nem használjuk föl azt a szerencsés véletlent, hogy a szónak kétféle alakja két rokon fogalomnak megkülönböztetésére alkalmas, hiszen arra való, azért keletkezett? (Különben megjegyzem, hogy Turgenyev Iván regényét is *Apák és fiúk* címen fordította le Ambrozovics Dezső és Szabó Endre.)

8. *Kettőlámpás készülék*. Ilyen cím olvasható a Rádióélet valamelyik számában; a szövegben is így: letárgyaltuk a *kettőlámpás*, váltakozó áramú, hálózathoz kapcsolható készüléket. A *kettő* számnév csak főnévként használható (Maradt itthon *kettő*-három, nyomorult, *Kettőt* egy esapásra), melléknévvül *két* szolgál. A kereskedelmi életben kezdtek a számnévet hibásan használni, attól tartva, hogy könnyen összetéveszthetik a *hét* számnévvvel. Itt sem indokolt, annál kevésbé másutt. Semmi okunk sincs rá, hogy ilyen vaskos vétséget kövessünk el; írásban írjuk ki a szót tisztán, nyomtatásban pedig éppen csak arra kell ügyelnünk, hogy sajtóhiba ne keletkezzék, ne szedjenek és nyomjanak *hét*lámpást *két*lámpás helyett. Nyugtákon, elismervényeken még kevésbé van szükség a szabály sutbadobására, szándékos nyelvi hiba elkövetésére, mert ilyenkor számmal is (sőt elsősorban azzal) kiírjuk az összeget.

Brüll Emánuel.

Pintér Jenő új nyelvművelő könyvei.

E rovatunkban több ízben is megemlékeztünk arról, milyen nagy lendületet jelentett a magyar nyelvművelő mozgalom szempontjából az, hogy az Akadémia Nyelvművelő Bizottsága dr. *Pintér Jenő* tankerületi főigazgatót elnökének választotta.¹ Nemcsak a nyelvművelési kérdések iránt való fogékonysága, de maga az iskolai nevelésben betöltött előkelő szerepe is előre a legnagyobb reményekre jogosította fel a nyelvművelés ügyében komolyan gondolkozót. Különös örömmel tölthet el bennünket most az a tudat, hogy a *Pintér Jenő* választásakor táplált reménység egyáltalában nem vezetett csalódásra, hiszen a vezetése alatt működő bizottság együttes és a maga külön tevékenysége egymásután mind biztatóbb eredményeket hoz.

E gondolatok azért kíváncznak most papírra, mert előttem fekszik *Pintér Jenő*nek három nyelvművelő könyve. Az egyik a „Magyar Nyelvvédő Könyv” második kiadása. Erre azért volt szükség, mert e könyv első kiadása² *nehány hónap alatt huszoneezer példányban kelt el*. Most ez újabb kiadás³ terjedelmében kétszeresre növekedve is, csak ugyanazt a célt szolgálja; szeretné a legkirívóbb helytelenségektől megszabadítani nyelvünket. Az első kiadást nagy elismerés fogadta. A hírlapok és folyóiratok mintegy 80 cikkben ismertették a könyvet. A bírálatok felhasználható észrevételeit hasznosította is a szerző ebben az újabb kiadásban. Az előbbi kiadás négy fejezetét (*A helyes stílus*. — *Nyelvi sajátosságok*. — *Hibás kifejezések*. — *Idegen szavak*) hatra szaporította (*A magyar stílus*. — *Nyelvi sajátosságok*. — *Hibás szavak*. — *Hibás kifejezések*. — *Idegen szavak*. — *Idegen kifejezések*).

¹ Erdélyi Múzeum XLIII. (1938). 61—2. és 181—2.

² L. az i. h. 171—3. lapján a Brüll Emánuel ismertetését!

³ *Pintér Jenő* és munkatársai: Magyar Nyelvvédő Könyv II. kiadás. Bpest. 1938. 288. l.

sek.). E megnövekedett terjedelmű nyelvművelő kötet minden nyelvhelyeségi kérdésnek valóságos kiskátéja.

Míg ez a munka általánosságban minden értelmiségi réteghez tartozónak szól, addig Pintér másik két könyve iparosaink és kereskedőink nyelvének megmagyarosítását tűzi ki célul.⁴ „A külföldi kereskedő mindent megtesz beszédének és írásának tisztaságáért, a magyar kereskedők is bizonyára átérzik, mi a kötelességük nyelvünk szókinése és kifejezőkészlete iránt” — írja az Előszó. A célkitűzés itt sem a mindent vagy semmit elvhez igazodik. „Nem törekedünk valamennyi hiba kiirtására — írja a könyv szerkesztője. Csak a legkiáltóbb idegenszerűségektől szeretnők megszabadítani kereskedelmi nyelvünket. Ha javításainknak csak kisebb részét fogadja is el a magyar kereskedő-világ, már akkor is szembeszökő lesz a... nyelvvédő mozgalom eredménye“. Mindkét könyvecske egészen röviden összefoglalja a stílusra vonatkozó tudnivalókat (Hogyan írjunk? — Hibás kifejezések); legnagyobb részét azonban a magyarító szótár teszi. Ebben szótárszerűen a szaknyelvenben előforduló idegen szavak megfelelőit sorolja fel.

Mint ahogy Pintér Jenő célkitűzése szerint a „Magyar Nyelvvédő Könyv“ valóban az iskolák, hivatalok, tudomány, irodalom, napisajtó és az általános használat célját szolgálja, úgy segítheti most már e két kisebb terjedelmű kiadvány a magyar kereskedőt és iparost a nyelv gondosabb használatában.

Szta.

⁴ Pintér Jenő: *Magyar kereskedők nyelvvédő könyve*. Bpest. 1938. 72. l. — U. a.: *Magyar iparosok nyelvvédő könyve*. Női iparágak. A fehérvarrók, fűzősök, háztartásvezetők, hímzők, kézimunkázók, kötőszövek, női-fodrászok, női-kalaposok, női-szabók, szépségápolók és virágkészítők magyarító szótárával. Bpest. 1939. 56. l.

A nyelvművelés időszerű kérdései.*

Igen hasznos füzet jelent meg ezen a címen; kár, hogy nem korábban, de jobb későn, mint soha, mondja a magyar közmondás. Ez pedig ebben az esetben valóban igaz, mert a nyelvművelés kérdései *mindenkor időszerűek*, ez a füzet pedig kétszeresen az, mert elsősorban a tanuló ifjúságnak van szánva, amely ilyenszerű segítőeszközeire mindig rá van szorulva.

A mindössze 28 lapra terjedő füzet az eddigi nyelvművelő irodalom figyelembevételével készült és öt fejezetében minden fontos útbaigazítás megtalálható, amire az embernek szüksége lehet. Nézzük csak meg sorjában.

Az 1. fejezet (*Nyelvi sajtóságok és vétségek*) szófajok (beszédrészek) szerint sorra veszi a magyar nyelvnek azokat a jellemző tulajdonságait, amelyek más nyelvektől, különösen az indogermánoktól megkülönböztetik, és azokat a hibákat, amelyeket a beszédrészek helyes használatában leginkább el szoktak követni.

Az *idegenszókról* szól a 2. fejezet. Egyetlen mondata megvilágítja az egyetlen helyes állásfoglalást ebben a sokat vitatott kérdésben: „*Soha ne használjunk olyan idegen szót, amely magyar szóval is kifejezhető.*“ Az idegen földrajzi neveknek és az idegen személyneveknek magyaros használatáról is ez a fejezet tájékoztat.

* Összeállította dr. Szabó T. Attila. Kolozsvár, 1939. Az Erdélyi Iskola kiadása.